

Šećerna bolest

Nacionalni program zdravstvene zaštite osoba sa šećernom bolešću, 2007.-2010.

Tamara Poljičanin 1, Mario Šekerija 1, Željko Metelko 1, Dunja Skoko-Poljak 2

1 Sveučilišna klinika Vuk Vrhovac
2 Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Ključne riječi: javno zdravstvo, prevencija, šećerna bolest, zdravstvena zaštita

Nacionalni program zdravstvene zaštite osoba sa šećernom bolešću sa posebnim ciljem prevencije bolesti usvojen je od Vlade i Sabora Republike Hrvatske krajem 2007. godine. Sam program je nastavak Hrvatskog modela i dugogodišnjih težnji i inicijativa hrvatske dijabetološke zajednice, a planirane aktivnosti rezultat prioriteta i trenutnih mogućnosti hrvatskog zdravstvenog sustava. Programom je obuhvaćeno rano otkrivanje bolesti i prevencija razvoja kroničnih komplikacija dok se dio primarne prevencije za sada pokušava regulirati u sklopu Akcijskog plana za prevenciju i smanjenje tjelesne težine. Sveobuhvatan, multidisciplinarni pristup primarnoj prevenciji neizostavna je potreba zaokruženog nacionalnog pristupa šećernoj bolesti i kao takav jedan od najvažnijih javnozdravstvenih ciljeva i budućih prioriteta u okviru dijabetološke skrbi.

Program je sukladan smjernicama za razvoj nacionalnog programa za šećernu bolest Svjetske zdravstvene organizacije (SZO), programom šećerne bolesti (Diabetes Programme) koji se provodi u suradnji SZO i IDF (International Diabetes Federation) s misijom – «prevencija šećerne bolesti uvijek kada je moguće, kada nije moguće – minimizacija komplikacija i maksimizacija kvalitete života» („The mission of the Diabetes Programme is to prevent diabetes whenever possible and, where not possible, to minimize complications and maximize quality of life”) i 'Vienna Declaration on Diabetes' EU. (2)

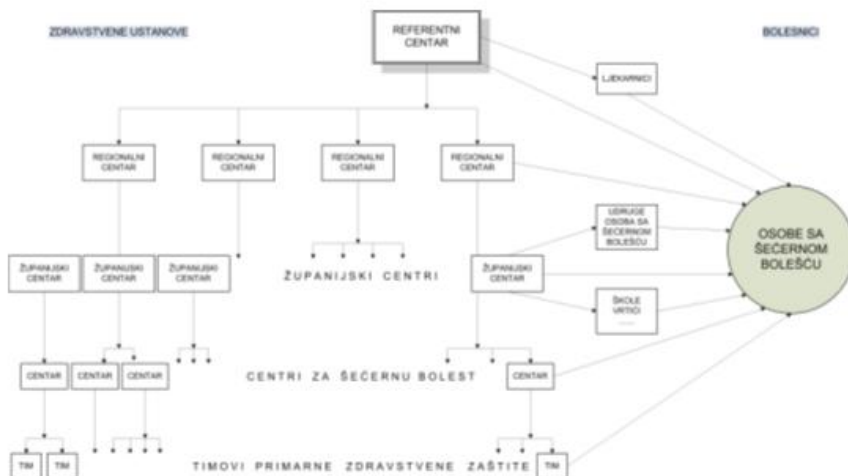
Cilj Nacionalnog programa je unapređenje zdravlja stimulacijom i podržavanjem usvajanja učinkovitih mjera ranog otkrivanja, praćenja (surveillance), prevencije i liječenja šećerne bolesti i njenih komplikacija, a njegovim provođenjem planira se povećati udio bolesnika otkrivenih u ranim razdobljima bolesti i/ili bez komplikacija, smanjiti učestalost komplikacija šećerne bolesti i poboljšati kvaliteta života osoba sa šećernom bolešću te dugoročno smanjiti troškovi liječenja.

Rano otkrivanje šećerne bolesti provodi se u okviru preventivnih programa osoba starijih od 50 godina kontrolom vrijednosti glikemije natašte najmanje jedan put svake dvije godine te u osoba mlađih od 50 godina sa dodatnim čimbenicima rizika kao i u svih trudnica odmah po utvrđivanju trudnoće ukoliko postoje dodatni rizici, odnosno između 23. i 26. tjedna trudnoće.

Drugi važan dio programa je prevencija razvoja kroničnih komplikacija putem sustava nadzora nad najvažnijim rizičnim čimbenicima odnosno sustava prijavljivanja u CroDiab registar.

Usporedno sa svim aktivnostima Nacionalnog programa, kao njegov integralni dio provodi se edukacija opće populacije i osoba sa šećernom bolešću što uključuje upozoravanje javnosti i zdravstveni odgoj opće populacije, izradu stručnih sadržaja za pisane materijale i medijske poruke, terapijsku edukaciju osoba sa šećernom bolešću i edukaciju edukatora - timova primarne, sekundarne i tercijarne zdravstvene zaštite, ljekarnika, članova dijabetičkih udruga, osoba koje se susreću u radu s djecom i adolescentima sa šećernom bolešću u odgojno-obrazovnim ustanovama.

Cjelokupna organizacija zdravstvene zaštite osoba sa šećernom bolešću temelji se na Hrvatskom modelu, a tijekom provođenja programa planira se provesti dopunjavanje njegove strukture čime će biti omogućena zdravstvena zaštita više kvalitete svim bolesnicima bez obzira na njihovo prebivalište, materijalni status i/ili edukaciju što je i osnovna težnja samog modela.

Slika 1. Zdravstvena zaštita osoba sa šećernom bolešću

Tijekom protekle dvije godine provođenja programa provedene su sljedeće aktivnosti:

- Radionice za liječnike obiteljske medicine
Radionice „Novosti u skrbi osoba sa šećernom bolešću” s ciljem upoznavanja liječnika obiteljske medicine sa obavezom prijavljivanja u CroDiab, te analizama indikatora dijabetološke skrbi temeljem prikupljenih prijava održane se u Zadarskoj, Šibensko-kninskoj, Koprivničko-križevačkoj, Bjelovarsko-bilogorskoj, Virovitičko-podravskoj županiji, Krapinsko-zagorskoj županiji i Dubrovačko-neretvanskoj županiji uz još 4 reedukacijske radionice u Zagrebačkoj i Međimurskoj županiji. Svi liječnici obiteljske medicine navedenih županija obaviješteni su pojedinačno na adrese ustanova u kojima rade te im je dostavljen radni materijal i upute za prijavu bolesnika putem Interneta. Svim liječnicima koji su dostavili podatke poslan je dopis sa povratnim podacima o kliničkim smjernicama te eventualnim nedostatcima prijava. Radionice su bile koncipirane kao skup predavanja o epidemiologiji i liječenju šećerne bolesti prezentirana od strane predstavnika nadležnog zavoda za javno zdravstvo i dijabetološkog centra, voditelja CroDiab registra i voditelja Referentnog centra za šećernu bolest RH. Po završetku radionica su otvorene rasprave na kojima su svi sudionici imali priliku sa predavačima raspravljati o aktualnim problemima u liječenju i skrbi osoba sa šećernom bolešću kako općenito tako i specifičnim pitanjima i problematikom u županiji. Radionicama je sveukupno prisustvovalo 267 liječnika obiteljske medicine.

- Trajno usavršavanje liječnika

U okviru aktivnosti Nacionalnog programa održana je i edukacija sekundarnih edukatora (timova primarne zdravstvene zaštite) za daljnju terapijsku edukaciju osoba sa šećernom bolešću, individualno i u malim skupinama 1-2 puta mjesečno prema Düsseldorfskom modelu. Tijekom 2009. održano je 5 radionica putem kojih je educirano 53 edukatora.

- Prvi simpozij o šećernoj i drugim kroničnim bolestima

8. studenog 2008. održan je Simpozij o šećernoj bolesti i drugim kroničnim bolestima u zajedničkoj organizaciji s Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi Republike Hrvatske sa ciljem unaprjeđenja terapijske, a posebno preventivne aktivnosti u području kroničnih bolesti i to: prevencija šećerne bolesti, prevencija HIV/AIDS-a, prevencija raka dojke te prevencija raka debelog crijeva, za koje u ovom trenutku postoje Nacionalni programi pri Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi koji su dio strategije razvoja zdravstva od 2006. do 2011. godine.

Pozivi su odaslani na adrese svih liječnika primarne zdravstvene zaštite (prema registru zdravstvenih djelatnika Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo) sve liječnike dijabetologa, sve županijske zavode za javno zdravstvo kao i Hrvatski zavod za javno zdravstvo. Osim zdravstvenih djelatnika na simpoziju su bili pozvani i svi predstavnici političkih stranaka čime se željelo povećati svjesnost i informiranost o vodećim nacionalnim zdravstvenim problemima u RH.

- Ekspertni sustav

Tijekom 2009. godine razvijen je ekspertni sustav koji liječnike obiteljske medicine tijekom elektronskog prijavljivanja podataka u registar upozorava o dosizanju ciljnih vrijednosti najvažnijih rizičnih čimbenika za razvoj kroničnih komplikacija šećerne bolesti (za sada postavljeno za sljedeće parametre: HbA1c, indeks tjelesne mase, krvni tlak, lipidi, pušenje, pregled očiju) te uvedena je mogućnost individualnog izvještavanja na razini pojedinog bolesnika koja će pomoći liječnicima u edukaciji bolesnika i njihovom osvješćivanju u svezi sa rizičnim čimbenicima i mogućim razvojem kasnih komplikacija bolesti.

- Medijska kampanja

Tijekom navedenog razdoblja tiskana je i distribuirana serija B1 plakata s ciljem osvješćivanja liječnika, bolesnika i opće populacije o problemu šećerne bolesti i o Nacionalnom programu zdravstvene zaštite osoba sa šećernom bolešću koji su postavljeni u zdravstvene ustanove širom zemlje. Uoči distribucije plakata 111 ravnatelja zdravstvenih ustanova i 2605 liječnika obiteljske medicine obaviješteno je o kampanji i skorašnjem postavljanju plakata uz ponovno podizanje svijesti o Nacionalnom programu te značaju njegovog što učinkovitijeg provođenja te im je dostavljen primjerak plakata.

U okviru dijela reforme zdravstva – spajanja zagrebačkih bolnica te gubitka samostalnosti Sveučilišne klinika Vuk Vrhovac, zahvalni smo na garancijama ministra mr.Darka Milinovića, dr.med. da će osigurati uredan daljnji rad Nacionalnog programa Sveučilišne klinike Vuk Vrhovac i Ministarstva zdravstva Republike Hrvatske.

LITERATURA

1. Nacionalni program zdravstvene zaštite osoba sa šećernom bolešću

2. Reiber GE, King H. Guidelines for the development of a national programme for diabetes mellitus. Geneva : World Health Organization, division of Noncommunicable Diseases and Health Technology; 1991. WHO/DBO/DM/91.1

3. Metelko Z, Pavlič-Renar I, Poljicanin T, Szirovitza L, Turek S. Prevalence of diabetes mellitus in Croatia. Diabetes Res Clin Pract 2008 Aug;81(2):263-7.

4. Medicus 1997; 6(2) :147-256

5. Metelko, Željko; Poljicanin, Tamara. Nacionalni program zdravstvene zaštite osoba sa šećernom bolešću. // Medix : specijalizirani medicinski dvomjesečnik. 80-81 (2009) ; 164-169

KONTAKT

Mr.sc.Tamara Poljicanin, dr.med.

Sveučilišna klinika Vuk Vrhovac

Dugi dol 4a, Zagreb

Telefon : 00385 1 2353954

e-mail : Tamara.Poljicanin@idb.hr